

ARŞIV KAYITLARINA GÖRE KONYA MAHKEME HAMAMI (HAMAM-I CEDİD, YENİ HAMAM)

Ahmet ÇAYCI*

ÖZET

Bu araştırmamızda, öncelikle, Konya'da Karamanoğlu döneminde inşa edilen Mahkeme Hamamı'nın mi'mârî özellikleri hakkında açıklamalarda bulunacağız. Daha sonra Mahkeme Hamamı'na ait vakfiye ve şer'îye sicillerinde yer alan bilgileri bir araya getireceğiz. Bütün bunlardan sonra, hamamın büyük bir bölümüyle birlikte, kubbe ve duvarlarının bir hayli değişikliklere uğradığını belgelemeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Konya Mahkeme Hamamı, Hamam-ı Cedid, Karamanoğlu II. İbrahim Bey

ABSTRACT

In this research we have at first tried to explain the structural features of Konya Mahkeme Bath, which was built during the period of Karamanoglu Dynasty. Then we have attempted to find out the documentation of charter (waqf) and court records (şer'îye sicil) that contained the data on the restoration of the Mahkeme Bath. And after all this We have seen that the bath was repaired many times and changed all structural characters, for example the domes and walls of the bath were erected again the using new materials.

Keywords: Konya Mahkeme Hamamı, Hamam-ı Cedid, Karamanoğlu II. İbrahim Bey

Giriş

Tarihi mekanlar, toplumların kullandıkları yerlerin başında gelmektedir. Sosyal tarihin önemli bir bölümünü teşkil eden mi'mârî yapılar, bölge tarihini aydınlattığı kadar, devletlerin tarihini de ortaya çıkarması bakımından önemlidir. İşte bu araştırmamızda, su mi'mârîsinin mühim örneğini teşkil eden Konya Mahkeme Hamamı'nın mevcut durumu hakkında açıklamalarda bulunduktan sonra, vakfiyeler ve şer'îye sicillerinde geçen bilgileri bir araya getirerek, Mahkeme Hamamı'nın tarihi serüvenini tespit etmeye çalışacağız. Şer'îye sicillerinin bazılarında yer alan hamamın tamiriyle ilgili bilgiler, yapının geçirdiği tamir aşamalarını açıklamada önemli veri durumundadır. Hamamı belge ağırlıklı ele alacağımız için yapının bu günkü mevcut durumu hakkında kısa bilgi aktarmakla yetineceğiz.

Hamamın Mevcut Durumu

Hamam; Şeref Şirin Mahallesi'nde, Şerafeddin Cami'nin kuzeyinde, Ali Efendi Muallimhanesi'nin batısında, Şemsî Tebrizî Parkı'nın güneyinde, Sanayi-i Nefise Mektebi'nin doğusundaki alan içinde yer almaktadır. Yapının inşa tarihini belirten herhangi bir kitabe mevcut değildir. Hamam, vakfiye ve şer'îye

---

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

sicillerindeki bilgilere göre, Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in Konya İmâreti¹ için vakfedilen mekanlar arasında zikredilmektedir.

Belgelerde hamam, '*Şerafeddin Camii gurbunda Yeni Hamam demekle maruf Çifte Hamam*' şeklinde tanımlanarak verilmiştir. 'Yeni Hamam'² ismiyle birlikte, kelimenin Arapça'sı olan 'Hamam-ı Cedid' şeklinde de zikredildiği görülmektedir. Bu iki isimle birlikte, Konya mahkeme binasına³ yakınlığından dolayı 'Mahkeme Hamamı' olarak da adlandırılmıştır. Bu gün de halk arasında Mahkeme Hamamı olarak bilinmektedir.⁴

Kuzey güney istikametinde çifte hamam olarak inşa edilen yapının; doğu bölümü kadınlar hamamı, batı kısmı ise erkekler hamamı şeklinde düzenlenmiştir. Sürekli onarımlar sebebiyle, yapının orijinal yapısından günümüze hemen hemen çok az kısım ulaşabilmiştir. Örneğin 1991 yılında gerçekleştirilen onarımla, yapının dış duvarları komple yenilenirken, iç mekanların da aynı şekilde değişikliğe gidilmiştir.

Erkekler Bölümü

Güney duvarındaki basık kemerli kapıdan hamamın soyunmalığına girilir. 9.60x10.10 m. ölçülerindeki soyunmalık mekanın etrafı sekilerle çevrili olarak soyunma camekanları inşa edilmiştir. Sekiler, zeminden yaklaşık 0.40 m. yüksek düzenlendiği için, camekanlara iki basamaklı merdiven ile ulaşılmaktadır. Giriş kapısının sağ/doğu tarafındaki ahşap merdivenle camekanların ikinci katına çıkılır. Ön kısımları balkon tarzında düzenlenmiş bulunan ikinci kat camekanları, soyunmalığın bütün duvarlarını boydan boya çevirmektedir. Soyunmalığın ortasında, içten dilimli dıştan onikigen forma sahip bulunan ve mermer malzemenin oluştuğu şâdırvân bulunmaktadır. Şâdırvânı oluşturan mermer parçalarının birleşme noktaları, şemse motiflerine dönüştürülmüştür. Şâdırvânın ortasındaki mermer fiskiye, şâdırvândan 0.40 m. daha yukarıda yerleştirilmiştir. Fiskiye'nin iç kısmı, on iki dilimli çanak görüntüsünde olup birer atlamalı olarak tahliye delikleri açılmıştır. Şâdırvânın köşelerine yerleştirilen dört adet sütun kaidesinin şâdırvâna bitişik yüzeyleri düz kesilirken, diğer yüzeyleri

¹ Karamanoğlu II. İbrahim Bey 827/1423-869/1464 yılları arasında egemen olmuştur. II. İbrahim Bey'in Konya'daki İmâreti, Alaaddin Camii'nin doğu tarafında Nizamiye Hanı ve Kapan Hanı yakınlarında bulunmaktaydı. İmâret; medrese, mescit ve şâdırvândan oluşan yapılar topluluğundan teşekkül etmiştir. Geniş bilgi için bkz. İ. Hakkı Konyalı, *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, Ankara 1997, s.967.

² Hamamın, Yeni Hamam ismiyle çağrılması eski bir hamamın varlığının delili durumundadır. Bu eski hamam, muhtemelen, Anadolu Selçuklular döneminde kalma bir yapı olmalıdır.

³ Konya vilayetinin eski mahkeme binası adı geçen hamamın doğusunda Ali Efendi Muallimhanesi'nin bitişğinde bulunduğu kabul edilmektedir. Bu hususta geniş bilgi için bkz. Y. Küçükdağ, "Konya'da Hacı Ali Efendi Dârü'l-Kurrâsi ve Vakfiyesi", *Konya Şehrinin Fizikî ve Sosyo-Ekonomik Yapısı, Makaleler I*, Konya 2004, s.403.

⁴ Adı geçen eser hakkında tafsilâtlı bilgi için bkz. M. Önder, *Mevlana Şehri Konya*, Konya 1962, s.255; Y. Oğuzoğlu, *17. Yüzyılın İkinci Yarısında Konya Şehir Müesseseleri ve Sosyo-Ekonomik Yapısı Üzerinde Araştırma*, (AÜDTCF Basılmamış Doktora Tezi), Ankara 1980, s.26; Y. Küçükdağ, *Lale Devrinde Konya*, (S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), Konya 1989, s.69; Ö. Ergenç, *XVI. Yüzyılda Ankara ve Konya*, Ankara 1995, s.44; M. Tuş, *Sosyal ve Ekonomik Açılardan Konya*, Konya 2001, s.163; Y. Küçükdağ, a.g.m., s.411.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)**

iki kademeli mukarnas biçiminde düzenlenmiştir. Büyük ölçekli taş kaidelerin üzerine yerleştirilen nispeten daha küçük çaptaki kaideler; içbükey ve dışbükey profil oluşturarak üzerine binen dört adet ahşap sütunu taşımaktadır. Ahşap sütunlar ise şâdirvân ile aynı aksta yer alan aydınlık fenerini taşımaktadır. Soyunmalığın doğu ve batı duvarları karşılıklı ikişer eyvan şeklinde düzenlenmiştir.⁵ Soyunmalığın zemini tamamen mermer malzeme ile kaplanmıştır.

Soyunmalık kısmının kuzey duvarındaki iki basamaklı merdivenle aralık⁶ adı verilen mekana inilir. Bu mekan 1.95x2.45 m. ölçülerinde düzenlenmiştir. Dikdörtgen biçimli bu mekanın batı bölümü kubbe ile kapatılırken köşelere üçgen geçişler yerleştirilmiştir.⁷ Doğu duvarı ise eyvan şeklinde tasarlanmıştır.

Aralık kısmının doğu duvarındaki basık kemerli kapıdan, 5.45x5.45 m. ölçülerindeki, soğukluk kısmına girilir. Doğu duvarı eyvan tarzında düzenlenerek üzeri tonozla örtülmüştür. Mekanın üst örtüsü on altı dilimli kubbe ile kapatılmıştır. Kubbede bol miktarda ışık gözü yer almaktadır.

Soğukluğun batı duvarındaki sivri kemerli kapıdan hela ve tıraşlık bölümlerine ulaşılır. 3.00x3.20 m. ölçülerindeki mekanın üzeri üçgen geçişli kubbe ile örtülmüştür.

Soğukluğun kuzey batı köşesindeki kapıdan sıcaklık kısmının güney eyvanına girilir. Sıcaklık kısmı, dört eyvan ve dört köşe halvetinden oluşan plan şemasına sahiptir. Dört esas yöne hakim durumdaki eyvanların arasındaki pahlanmış yüzeylerden dörtlü köşe halvetlerine girilir. Eyvan ölçüleri nüanslarla birbirinden ayrılmaktadır. Eyvanlar yaklaşık 2.40x2.10 m. ölçülere sahiptir. Eyvanların içinde tekli kurna bulunmaktadır. Eyvanların açıldığı orta mekana sekizgen göbekaşı yerleştirilmiştir. Göbekaşının bulunduğu orta bölümün üzeri üçgen bingilerle geçilen yirmi dilimli kubbe ile kapatılmıştır. Kubbenin tepesindeki ışıklığın yanı sıra kubbe üzerine açılan ışık gözleri ile iç mekana ışık temin edilmektedir. Eyvanların orta mekana bakan kısımlarında kemerler görülürken, arkada kalan kısımları yıldız biçiminde tasarlanmış tonozlarla örtülmüştür. Köşe halvetleri yaklaşık 2.45x2.50 m. ölçü sergilemektedirler. Köşe halvetlerinde kurnalar yer almaktadır. Halvetlerden kuzey batı köşedekinin üst örtüsü dilimli kubbe ile örtülürken, diğer halvetlerin üzeri sade kubbe ile kapatılmıştır. Halvetlerin kubbelerinde tepe ışıklıkları dikkati çekmektedir.

Kadınlar Bölümü

Kadınlar bölümünün soyunmalığına doğu cephede yer alan kapıdan girilir. Orijinal olan kapı bir süre kapatılarak güney duvarının batı köşesine açılan kapı kullanılmış, son onarımlar sırasında muhdes olan bu kapı kapatılarak tekrar

⁵ O. N. Dülgerler, restorasyon projesi hazırlarken, soyunmalığın batı duvarının kuzey eyvanında girişe ait izlere rastladığını belirtmektedir. Bu hususta geniş bilgi için bkz. O. N. Dülgerler, *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, (İTÜ Fen Bil. Enstitüsü, Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul 1995, s.262.

⁶ Merhum Y. Önge, bu mekanı 'aralık' olarak tanımlamaktadır. Bu hususta geniş bilgi için bkz. Y. Önge, *Anadolu'da XII.-XIII. Yüzyıl Türk Hamamları*, Ankara 1995, s.22.

⁷ O. N. Dülgerler, a.g.t., s.263.

doğu kapısı açılmıştır. Soyunmalık kısmı, 10.20x10.75 m. ölçülerle kare bir mekana sahiptir. İç mekanın etrafı sekilerle çevrili durumdadır. Mekanın ortasına on sekiz dilimli mermer şâdirvân yerleştirilmiştir. Soyunmalığın üst örtüsü dört ahşap sütunun desteklediği düz tavan şeklinde örtülü olup, ortasında aydınlık feneri bulunmaktadır.

Soyunmalıktaki iki basamaklı kapıdan, 1.50x2.20 m. ölçülerindeki üstü tonoz ile kapatılmış aralık kısmına girilir. Oldukça dar tutulan bu mekanın doğu duvarındaki kapıdan soğukluk mekanına, kuzey duvarındaki kapıdan ise tıraşlık ve heladan oluşan servis mekanlarına girilir.

Soğukluk mekanı 5.20x5.25 m. ebatlarında olup üzeri kubbe ile örtülmüştür. Kubbenin tepesine yerleştirilen ışıklık ile birlikte ışık gözlerinden süzülen ışık sayesinde iç mekan aydınlatılmaktadır. Soğukluğun kuzey batı köşesindeki kapıdan sıcaklık mekanına ulaşılır.

Sıcaklık mekanı dört eyvanlı ve dört köşe halvetinden oluşan plan şeması sergiler. Eyvanların açıldığı orta mekan, yapının merkezini teşkil etmektedir. Bu merkeze sekizgen formlu göbek taşı yerleştirilmiştir. Göbek taşının bulunduğu orta mekan kubbe ile örtülmüştür. Eyvanların ölçüleri farklılıklar göstermekle birlikte yaklaşık eyvan açıklıklarının 2.40 m., derinliklerinin 2.10 m. den oluştuğunu belirtebiliriz. Eyvanların üzeri tonozla örtülü olup, orta mekana bakan bölümleri kemerlerle taşınmaktadır. Halvetlerin ölçüleri de farklı olup, yaklaşık 2.40x2.50 m.lik ölçülere sahiptir. Halvetlerin üzeri kubbe ile kapatılmıştır. Kubbelerin tepe noktalarına ışıklıklar açılmıştır. Kubbelerde ve geçiş elemanlarında tuğla malzeme kullanılırken, kubbelerin dışı harç-mozaik karışımı ile sıvanmıştır.

Erkekler ve Kadınlar bölümlerinin kuzey duvarı boyunca uzanan su deposu ve külhan kısmı bulunmaktadır. Mekanın ölçüleri yaklaşık olarak 3.50x18.40 m. ebatlarında olup tonoz ile kapatılmıştır.

Hamamla İlgili Belgeler:

1155/1742 tarihli Konya Şer'îye Sicili defterlerinde Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in 859/1454 tarihli vakfiyesinin sureti yer almaktadır. Vakfiyede, Konya sınırları içinde yer alan bazı köylerin, adı geçen vakfa ait olduğu vurgulanmıştır. Bu köyler; Kızılöz, Beşikkaya, Ağzıpınarı, Sumakluburun, Erkaya, Suluçay, Marmara, Belkaya(?), Lavazılı(?), Karataş, Olgu, Otlukaya, Kuşpınarı, Karadağ, Mantarburun, Ziyarettepe, Kapıkaya, Çatalöz, Sarıyar, Han-ı dokuz ve Dereburun'dur. Bu vakfın gelir ve giderlerinin sorumluluğu da Ahi Cak bin Ahi Mustafa'ya verildiği belirtilmiştir.⁸

Vakıflar Genel Müdürlüğü 448 numaralı defterin 107-108 sayfalarında orijinali 868/1463 tarihinde yazılmış olan Karamanoğlu II. İbrahim Bey İmareti Vakfiyesi'nin 1031/1621 tarihli kopyası bulunmaktadır. 1031/1621 tarihli bu vakfiye, Konya Kadısı Mustafa oğlu Ahmed tarafından imzalanmıştır.⁹

⁸ KŞS.,56/95-1.

⁹ İ. H. Konyalı, a.g.e., s.968.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedîd,Yeni Hamam)**

Kuyûd-i Kadime Arşivi'nde yer alan 561 numaralı ve 881/1476 tarihli Fatih devrinin Konya Evkâf defterinde, Karamanoğlu II. İbrahim Bey İmâreti'nin mütevellisi ve vakıf gelirleri sıralanmaktadır. Bunlar arasında Yeni Hamam da zikredilmektedir.¹⁰

İstanbul Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet yazmaları arasında 0-116/1 kayıtlı ve 888/1483 tarihli defterde, Karamanoğlu II. İbrahim Bey İmâreti vakıf gelirleri arasında '*Kıst-ı Hamam-ı Cedîd der nefis-i Konya, fî-şehr 900, fî-sene 1100*' ibaresiyle, hamamın vakfiyeye olan katkısı zikredilmektedir.¹¹

1081/1670 senesinde Karamanoğlu II. İbrahim Bey Evkâfı mütevellisi Hacı Ebubekir mahkemeye giderek, vakfa tâbi olan Yeni Hamam ile Kapan Hanı'nın tamire muhtaç olduğunu beyan etmiştir. Bu beyana göre, Yeni Hamam'ın erkekler bölümü soyunmalık kubbesinin kuzey kısmı ile kadınlar bölümü avlu duvarının yıkık olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme, hamamcı fahrü'l-müderresin Ahmed Efendi, mi'mâr başı Hacı Osman, bennâ(ustabaşı) Hüsrev, neccâr(marangoz) Şa'bân'dan oluşan bilirkişi heyetini Yeni Hamam ve Kapan Hanı'nda incelemeler yapmak üzere görevlendirmiştir.¹²

1088/1677 tarihli ferman, Karaman Beğlerbeği ve Konya kadısına gönderilmiş ve Karamanoğlu II. İbrahim Bey İmâreti Evkâfı'nın mütevellisi olan Mustafa'nın şikâyetinin giderilmesi istenmiştir. Fermada şu bilgilere de yer verilmektedir; Vakıf hamamına gelen su yolunun üzerinde vakfa ait bulunan çeşmenin suyunu Konya sakinlerinden Ömer isimli şahsın eski yolundan çıkarıp kendisinin yaptırmış olduğu çeşmeye çevirdiğini ve ayrıca suyun bir miktarını da Ömer'in kendi evine akıttığı şikâyeti belirtilip, bu durumun tetkik edilerek suyun eski güzergahından akıtılması talep edilmiştir.¹³

1088/1677 senesine ait bir diğer fermada da Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in Konya'daki Evkâfının iki çeşmesi ve hamamın su yolunun harap bir durumda olduğuna dikkati çekilerek bir an evvel bu durumun düzeltilmesi talebi bildirilmiştir.¹⁴ Bir sene içinde ikinci kez durumun düzeltilmesi için ferman gönderildiği ortaya çıkmaktadır.

1088/1677 tarihli şer'îye sicilinde, Receb Çelebi ile Mustafa'nın Yeni Hamam'ın ortak müstecirleri oldukları görülmektedir.¹⁵

1089/1678'de Yeni Hamam'da garip bir kaza olayı yaşanmıştır. Sanayi alayının geçiş törenini izlemek üzere hamamın kadınlar bölümünün soyunmalık damına çıkan Mevlüd oğlu Osman isimli çocuk, damın aydınlık fenerinden şâdirvân üzerine düşerek hayatını kaybetmiştir.¹⁶ Bu olay üzerine bilir kişi heyeti

¹⁰F. N. Uzluk, *Fatih Devrinde Karaman Eyaleti Vakıfları Fihristi*, Ankara 1958, s.14; İ. H. Konyalı, a.g.e., s.967,1070.

¹¹ F. Coşkun, *888/1483 Tarihli Karaman Eyaleti Vakıf Tabir Defteri*, (İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul 1996, s.16.

¹² KŞS.,14/57-2.

¹³ KŞS.,13/263-1.

¹⁴ KŞS.,24/290-3.

¹⁵ KŞS., 23/108-2.

¹⁶ KŞS.,24/263-1.Ayrıca bu hususta bkz. B. Ürekli, "Konya Beylerbeyi Sarayı", *S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.7, Konya 2002, s.164, dnt.19.

hamam yerinde incelemelerde bulunarak çocuğun kendiliğinden düştüğü kanaati oluşmuştur.

1093/1682 tarihinde Konya'da Karamanoğlu II. İbrahim Bey Evkâfî mütevellisi olan Osman Ağa mahkemeye müracaat ederek, Yeni Hamam'ın altı aydan beri bakımsız kaldığını ve bazı kısımlarının yıkılmaya yüz tuttuğunu bildirerek tahmini tamir masrafının hesaplanarak tamirine izin verilmesini talep etmektedir. Mahkeme, mi'mâr başı Şa'bân b. İbrahim ile diğer kişilerden oluşan bilirkişi heyetini bu işle görevlendirmiştir. Heyetin Yeni Hamam'la ilgili tespitleri şöyle sıralanmaktadır: Erkekler bölümünün soğuk su mahzeni ile şâdırvân üzerindeki büyük kubbenin muhtelif yerlerinde çatlaklar meydana gelmiş ve kubbenin batı ve kuzey bölümündeki duvarlarının on üçer buçuk zirâ¹⁷ ölçülerindeki duvarları tamire ihtiyaç duymaktadır. Kadınlar bölümünün etrafını dolaşan 115 zirâ uzunluğundaki duvarın bakımı, şâdırvân etrafındaki döşeme taşları ve tahtaları, duvarların çamur sıvası, bunlara ilaveten, ortada yer alan büyük kubbe ile diğer kubbelerin sıvası ve külhanın devir taşları, külhanın hâr-puştası ve üç girişinin çürüdüğü tespit edilmiştir. Yukarıda zikredilen eksikliklerin giderilmesi için ihtiyaç duyulan malzemeler birim fiyatlarıyla birlikte hesap edilmiştir. Buna göre; erkekler bölümünün kubbe koltuk kemeri ile diğer birimler için yirmi beş bin tuğlaya ihtiyaç olduğu belirtilirken, her bir tuğla birer akçeden yirmibeşbin akçe olarak hesaplanmıştır. Taş miktarı ise, bin beş yüz yük olarak belirtilirken, birim fiyatı yedi akçeden onbinbeşyüz akçe olarak verilmiştir. Kireç miktarı ise bin kile olup, kilesi kırkar akçeden kırkbin akçedir. Kum miktarı iki bin yük olup, birim fiyatı dörder akçeden sekizbin akçedir. Ustalık ve işçilik ücreti olarak ikiyüz kuruş tahsis edilmesi talep edilmiştir. Kuzey duvarları için elli kuruş ayrılmıştır. Külhan devir taşları ve hâr-puştası için onbeş kuruş uygun görülmüştür. Kadınlar bölümünün etrafını çeviren duvarın yenilenmesi için yirmi bin kerpiç için seksen kuruşluk masraf tahmin edilmiştir. Kadınlar bölümü şâdırvân ve döşeme taşlarıyla birlikte kubbe sıvası için toplam yüz kuruşluk gider belirlenmiştir. Kireç sıvalarına otuz batman kıl ve her bir batmanı birer sülüsten on kuruş gider hesap edilmiştir. İskele mühimmatı için otuz kuruş ayrılmıştır. Bütün bunların toplamı sekizyüzeşyüzü kırk ve çeyrek ile tamir edilebileceği belirtilmiştir.¹⁸

1095/1683 senesinde hamam mütevellisi Osman Ağa, iki yıl önce hazırlanan rapordaki tahsisatla tamir ve bakım faaliyetlerinin tamamlanamayacağına dikkati çekerek yeni tahsisat yapılmasını talep etmektedir.¹⁹

1101/1689 senesinde Karamanoğlu II. İbrahim Bey Vakfı'ndan olan Yeni Hamam'ının çevre sakinleri mahkemeye müracaat ederek; hamamın bina edildiği günden başlayarak 1099/1687 senesine gelinceye kadar faal durumda iken bu seneden sonra sıcak su mahzeni yıkılmış diğer kısımları harabe halini

¹⁷ Bir zirâ'nın değerlerinin ülke ve ölçüm yapılan alanlara göre değiştiği görülmektedir. Ancak, kanal ölçümleri için 145.6 cm kabul edilmiştir. Bu hususta bkz. "Zira", *Anabirittannica*, C.22, İstanbul 1990, s.601

¹⁸ KŞS.,26/180-2.

¹⁹ KŞS.,28/81-2.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)**

aldığını beyan etmişlerdir. Hamamın mütevellisi olanlar, hamam için gerekli tamiri yaptırmadığından mahalle sakinlerinden çocuk, kadın, hasta ve yaşlıların kışın karlı ve yağmurlu günleriyle, yazın sıcak günlerinde uzak yerlerdeki hamamları kullanmakta sıkıntı çektikleri dile getirilmiştir. Bunun üzerine Konya şehri mi'mâr başı olan Şa'bân bin İbrahim, neccâr Yusuf b. Abdullah ve Mustafa'dan oluşan bilirkişi heyeti hamama gönderilmişlerdir. İncelemeler sonucu aşağıdaki ihtiyaç listesi tespit edilmiştir: Mahzenin kemeri ve ocağına birer akçeden on bin adet tuğlaya; mahzenin içinin sıvası için her bir kilesi kırkar akçe olan yüz elli kile horasânî²⁰ ve vukuyyesi²¹ kırkar akçe değerinde olan üç yüz elli vukuyye bezir yağı; kubbelerin sıvası için her bir kilesi kırkar akçe olan sekiz yüz kile kireç ve iskele giderleriyle birlikte soğuksu mahzeninin örtüsü için elli kuruş; su yolu künklerinin tamirine yüz kuruş ihtiyaç belirtilmektedir. Kadınlar bölümü câmekan ve duvarı ve örtüsü; Kadınlar bölümü orta kubbesi; hamamdan kale duvarına kadar olan atık su yolu künkleri için toplam yüz kuruş gerekmektedir. Bütün bu mekanlarda kullanılmak üzere yükü dörder akçe değerinde beş yüz merkeb yükü kum ve günlük kırk akçeden bin yevmiye ve günlüğü ikiyüzkırk akçe ve bir esedi kuruştan hesaplanmak üzere toplam sekizyüzotuz esedi kuruş ile ancak tamir olunabileceği rapor edilmiştir.²²

1103/1691'de Yeni Hamam'ın oldukça kapsamlı tamire uğradığı görülmektedir. Buna göre, el-Hâc Üveys Bey'in vârisleri olan Ahmed Çelebi, Ali Çelebi, Bekir Çelebi mahkemeye müracaat ederek hamamla ilgili eksikliklerin giderilmesi talebinde bulunmuşlardır. Verilen bilgilere göre; hamamın duvarlarının büyük bir kısmı, sıcak su mahzeni ve soğuk su musluğu ve su yolunun künkleri harap ve bakıma muhtaç durumda olduğu vurgulanmıştır. Harap olan mekanlarının durumunu yerinde incelemek üzere mi'mâr, neccâr ve çeşmecilerden oluşan ekibin gönderilmesine karar verilmiştir. Mevlânâ Ömer Efendi İbn Musa başkanlığındaki ekipte, mi'mar, neccâr ve çeşmecilerden Şa'bân İbrahim, el-Hâc Mehmed bin Ömer ve Veli bin Osman'dan oluşan bilirkişi heyeti şu tespitlerde bulunmuşlardır: Hamamın su yolunun yenilenmesi için toplam dokuz bin altı yüz doksan künye ve bu künkler için binikiyüzonbir esedi kuruşa ihtiyaç olduğu kaydedilmektedir. Külhanın kuzey duvarının iki zirâ' yıkılarak yeniden bina ettirmek için ihtiyaç duyulan kireç, taş ve elli günlük işçilik ve ustalık bedeli olarak toplam ikiyüzaltmış kuruşa gerek görülmektedir. Erkekler ve kadınlar bölümünün zeminini ve atıksu yolunun yapımı için yüz kuruş gerekmektedir. Kebîr Havzana'dan Vefâ Havzanası'na top çektirmek için toplam otuz kuruştur. Yukarıda adı geçen külhanın yirmi sekiz zirâ' uzunluğunda, iki zirâ' eninde ve yedi zirâ' yüksekliğindeki kargir duvarı;

²⁰ Horasân harcı; pişmiş tuğla ve kiremit parçalarının bir tokmakla dövülerek ince toz halini aldıktan sonra elekten geçirilerek ince kireç ve su ile karıştırılarak elde edilirdi. Bu hususta geniş bilgi için bkz. C. E. Arseven, "Horasan", *Sanat Ansiklopedisi*, 2, İstanbul 1965, s.759.

²¹ 'Vukuyye' kelimesi, aynı zamanda, 'Ükuyye' şekliyle de kullanıldığı görülmektedir. Vukuyye, dört yüz dirhem ağırlığındaki ölçü birimi olarak tanımlanmaktadır. Bu hususta geniş bilgi için bkz. Ş. Sâmî, *Kâmûs-i Türkî*, Beyrut 1989, s.1497; A. Hikmet Berki, *Vakfa Dair Yazılan Eserlerle Vakıf ve Benzeri Vesikalarda Geçen İstilah ve Tâbirler*, Ankara (Tarihsiz), s.53.

²² KŞS.,35/50-1.

külhanın ocakları, iki baş duvarı ve kemerleri ile örtü sisteminin elden geçirilmesi için toplam altıyüz kuruş gerekmektedir. Soğuk su musluğu kargir binâ ile tecdid olunmak üzere masrafı ikiyüzelli kuruştur. Erkekler bölümünün soğukluğundaki iki kapı arasında kalan duvarının yenilenmesi için ve kadınlar ve erkekler bölümünün beyaz sıvası için bununla birlikte şah künklerinin yenilenmesi; Kubbelelerin cam ve dış yüzeylerinin çamur sıvasının elden geçirilmesi için toplam üçyüz kuruşa ihtiyaç vardır. Bunların yanında Kadınlar bölümünün soyunmalık kısmında yer alan sekileri, mefruşatı, kible duvarının dış kısmının yenilenmesi ve örtü sistemi için elli kuruş gereklidir. Kebîr Havzasından Vefâ Havzasına değin beş yüz altmış zirâ‘ uzaklığa, bin altı yüz seksen üç künk olmak üzere ikiyüzon kuruş ve bir sülüsdür. Bütün masrafların toplamı binbeşyüzon kuruş bulacağı tahmin edilmiştir.²³

1130/1718 tarihli mahkeme kaydında ise, Yeni Hamam’ın icar bedelinin tespitine yönelik olarak keşf ve tamir davalarının açıldığı görülmektedir. Vakfın mütevellisinin açmış olduğu davada, hamamın kiracıları olan Hacı Ebubekir, Ali ve Ahmed’in hamamın rayiç bedelinin altında fiyat ile uzun süreli olarak kiraladıkları vurgulanmıştır. Hamamın müşteri potansiyelinin artmasına dikkat çekilerek kira bedelinin yüzotuz kuruştan ikiyüz kuruşa yükseltme talebi dile getirilmiştir. Kiracılar ise yaptıkları savunmada, hamamın doksan yıllık süreyle babaları Hacı Üveys tarafından kiralandığını beyan etmişlerdir. Ayrıca hamamın tamir bakım işlerinin babaları döneminden başlayarak düzenli bir biçimde gerçekleştirildiğine dikkat çekilmiştir. 1105/1693 senesinde Konya mahkemesi tarafından tespit edilen tamir ve termim işleri için üçbindokuzyüzdoksanaltı kuruş bir sülüs ücret ödendiği vurgulanmıştır. Bu tarihten 1130/1718 tarihine gelinceye kadar hamamın su mahzeni, külhanı ve su ceryan eden kanallarının duvarlarının beşbinbeşyüzaltmışbeş kuruş bir sülüs toplam masraf yaptıkları vurgulanmıştır.²⁴

1139/1726 yılına ait kayıta ise, hamamda nadir türden rastlanılan bir olaya dikkat çekilmektedir. Sicil kaydına göre, aslen Alaiye(Alanya) kazasından olan ve sara hastası Hüseyin b. Abdullah’ın Konya şehrinde misafir olarak bulunduğu esnada, hamamın su mahzenine düşerek vefat ettiği kaydedilmektedir.²⁵ Olayla ilgili tahkikat neticesi, adı geçen şahsın kendiliğinden kazaya maruz kaldığı dile getirilmektedir.

1155/1742 senesine ait kayıta ise, Yeni Hamam’la ilgili hisse alacağına yer verilmiştir.²⁶ Konya Kerimde Mahallesi sakinlerinden Şerife Havva Hatun ve oğlu Seyyid Ömer mahkemeye müracaat ederek, Şerafeddin Camii yakınında yer alan Yeni Hamam’ın kiracıları olan Üveys bin Hâcî Ali ve Mehmed bin Hâcî Ebu Bekir ve Seyyid Mehmed bin Ömer’den hamamdaki hissesine binaen beşyüzyirmi kuruş alınmasını talep etmektedirler.

---

²³ KŞS., 38/59-1.

²⁴ KŞS., 48/152-154.

²⁵ KŞS.,50/236-1.

²⁶ KŞS., 56/113-2.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)**

1156/1743 senesine ait bir diğer şer'îye sicil kaydında, Hacı Üveys'in varislerinin isimleri zikredilmektedir. Hamamla ilgili olarak önceki senelere ait mahkeme kayıtlarına göndermeler yapılarak, hamam kiracılarından 1130/1718 senesinden 1150/1738 senesine gelene kadar ki yirmi yıllık süre içinde eksik ödenen kira bedelinin ikmal edilmesi istenmektedir.²⁷

Vakıflar Genel Müdürlüğü'ndeki 796 numaraya kayıtlı Evkâf-ı Haremeyn Şurut/Nişan-ı Hümayun isimli defterin 83. sayfasında yer alan kayda göre, 1168/1754 tarihinde Mahkeme gurbu(yakını)nda yer alan Karamanoğlu II. İbrahim Bey Vakıfları arasında bulunan imâret ve hamamın su yolları ile birlikte külhanının tamir ve termim edilmesi gerektiğine dair talep dile getirilmektedir.²⁸

1213/1798 tarihli mahkeme kaydında Karamanoğlu İbrahim II. Bey İmâretî'nin Vakıf gelirleri arasında yer alan hamam icârından üçyüzelli kuruş gelir elde edildiği bildirilmektedir. Buna karşılık, hamamın su deposu, külhan üst örtüsünün tamiri için vakıftan bir miktar ücret tahsis edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.²⁹

Hamamın Mevcut Durumu ve Belgelerdeki Bilgilerin Değerlendirilmesi

Karamanoğlu II. İbrahim Bey Vakfı'na ait söz konusu Mahkeme Hamamı, S.Eyice'nin sıcaklık ve halvet mekanlarını esas almak suretiyle ortaya koyduğu tipolojideki "*Haçvari dört eyvanlı ve kâşe hücreli tip*"³⁰ uygulamasının karakteristik örneği olarak görülmektedir.

Hamamın yapım tarihini aydınlatacak belge ve kitabe mevcut değildir. Karamanoğlu II. İbrahim Bey Vakfı'nın erken tarihli vakfiye örneğini 859/1454 tarihli suret oluşturmaktadır. Ancak, bu vakfiyede Yeni Hamam'la ilgili herhangi kayıt bulunmamaktadır.³¹ Yeni Hamam ismi ilk defa Kuyûd-i Kadime Arşivinde yer alan 561 numaralı ve 881/1476 tarihli Fatih devrinin Konya Evkâf Defterinde Karamanoğlu II. İbrahim Bey İmâretî Vakfiye'si arasında zikredilmektedir.³² Bu belgeye göre, hamamın yapım tarihini 881/1476 yılı öncesine ait zaman diliminde, belki de Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in son dönemi³³ olan 869/1264 yılı etrafında, aramak gerekecektir.

Her ne kadar hamamın yapım tarihi belirgin olmasa da, şer'îye sicilleri sayesinde hamamın tamiriyle ilgili destekleyici bilgi edinmek mümkün

²⁷ KŞS., 56/126-127.

²⁸ İ. H. Konyalı, a.g.e., s.969,1070.

²⁹ KŞS., 67/241.

³⁰ S. Eyice, "İznik'te Büyük Hamam ve Osmanlı Devri Hamamları Hakkında Bir Deneme," *Tarih Dergisi*, IX/15 İstanbul 1960, s.108.

³¹ Y. Küçükdağ, Yeni Hamam isminin yer almadığı bir belge üzerinde tahminde bulunmaktadır. Y. Küçükdağ'a göre, Mahkeme Hamamı'nın doğusunda yer alan Hacı Ali Efendi Dârü'l-kurrâsının 832/1429 tarihli vakfiyesinde, Dârü'l-kurrâ'ya ait olan fakat isim belirtilmeden sadece 'Hamam' şeklinde zikredilen yapının, Mahkeme Hamamı olabileceği tahmininde bulunmaktadır. Bu hususta geniş bilgi için bkz. Y. Küçükdağ, a.g.m., s.411.

³² F. N. Uzluk, a. g.e., s.14; İ. H. Konyalı, a.g.e., s. 967,1070.

³³ Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in hakim olduğu dönem 827/1423-869/1464 tarihleri arasında olduğunu daha evvel belirtmiştik.

olmaktadır. Mesela 1093/1682 tarihli şer'îye sicilinde şu detaylara ulaşabiliyoruz: Erkekler bölümü soyunmalık kısmıyla ilgili “*hamâm-ı ricâlin taşrasında şâdırvân üzerinde olan kebîr kubbenin cânib-i garbîsi münbedim ve sâ'ir cevânibi mevâzî-i adîdeden şakk olup ve zîkr olunan kubbenin altında garb ve şimâl câniblerinde vâki' her birinin zirâ-i mesâba ile on üçer buçuk zirâ' tûlü olan iki divarı*”³⁴ tanımlamaları, Erkekler bölümünün soyunmalık kısmında kubbenin var olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kubbe ve duvarlarında muhtelif yerlerinde çatlaklar oluştuğu ifade edilmektedir. Soyunmalık kısmının kubbeyle örtülmüş olması, bugünkü aydınlık feneri ve onu taşıyan sütun kaidesinden ahşap sütunlarına kadar yer alan elemanlar tamamen son dönemin ilaveleri olduğu ortaya çıkmaktadır. Erkekler bölümü soyunmalık kısmı için kullanılan “*hamâm-ı ricâlden zîkr olunan kebîr kubbe koltuk kemerlerinden yukarı*”³⁵ ifadesi de kubbenin koltuk kemerleriyle taşındığını göstermesi bakımından önem taşır.

1081/1670 tarihli sicilde de, kadınlar bölümünün etrafını çeviren avlu duvarının var olduğunu ve tamire muhtaç bulunduğunu öğreniyoruz.³⁶ Daha sonra 1093/1682 tarihli şer'îye sicilinde ifade edilen “*nısvân hamâmının etrafında vâki' yüz on beş zirâ' tûlü olan divarı tecdîdi için bir zirâ' taş temel ve üzerine yirmi bin kerpiç binâ olunmak üzere mecmû-ı mesârîfi seksen kuruş*”³⁷ cümlesi, ihata duvarının mevcudiyetini destekleyen bir başka delil durumundadır. Kadınlar kısmının etrafını çeviren ihata duvarının mevcudiyeti, Kadınlar bölümünün girişinin gizli tutulmasına yöneliktir.³⁸ Adı geçen hamamın güneyinde Şerafeddin Camii, doğusunda ise Konya Mahkeme binasının³⁹ bulunması sebebiyle ihata duvarına ihtiyaç duyulmuş olmalıdır. Ancak, bu duvar, günümüzde mevcut değildir.

1103/1691 tarihli şer'îye sicilinde aktarılan bilgiye göre, “*tesviye için kible divarını dokuz ayak taşradan müceddeden binâya ve bi'l-cümle sakfını tecdîde yüzevelli kuruş*”⁴⁰ ifadesinden kible/güney duvarının yekpare olduğu anlaşılmaktadır. Bu ifade sayesinde, Kadınlar bölümünün giriş kısmının güney cephe yerine doğu cepheden gerçekleştirildiği görülmektedir.

Kadınlar bölümünün soyunmalığı üst örtüsü için tanımlanan “*sakfınır*”⁴¹ ağaç ve kamış ve bi'l-cümle mühimmatı”⁴² ibareleri bu mekanın ahşap malzeme ve kamıştan oluşan örtü sistemine sahip olduğunu göstermektedir. Soyunmalık örtüsünün düz dam şeklinde olduğu bilgisi 1089/1678 tarihinde yaşanan bir kaza vesilesiyle de teyit edilmektedir.⁴³ Buna karşın, kadınlar bölümünün

³⁴ KŞS., 26/180-2.

³⁵ KŞS., 26/180-2.

³⁶ KŞS., 14/57-2.

³⁷ KŞS., 26/180-2.

³⁸ Türk-İslam hamam mimarisinde Kadınlar bölümünün giriş kapılarının konumlarına her zaman özen gösterilerek, tali sokaklara veya tenha mekanlara açılmasına dikkat edilmiştir. Bu hususta geniş bilgi için bkz.Y. Önge, a.g.e., s.12.

³⁹ Ö. Ergenç,a.g.e., s. 41; M. Tuş, a.g. e., s.163.

⁴⁰ KŞS., 38/59-1.

⁴¹ Sakf kelimesi çatı veya tavan anlamlarına gelmektedir.

⁴² KŞS., 26/180-2.

⁴³ KŞS., 24/263-1.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)**

soyunmalık kısmının 10.20x10.75 m. lik ölçülere sahip bulunması, yapının orijinal örtüsünün kubbe olabileceği ihtimalini de akla getirmektedir.

Kadınlar bölümü soyunmalık kısmıyla ilgili olarak, 1093/1682 tarihli şer'îye sicilinde bahsedilen, “şâdirvân etrâfının fers taşları ve cevânibinde olan tabtalarının ta'mîr”⁴⁴ bilgisiyle, zemin döşemelerinin taş malzemeden oluştuğu anlaşılmaktadır. 1991 yılında gerçekleştirilen restorasyon sırasında zemin, tamamen mermer malzemeye dönüştürülmüştür.⁴⁵ Sicildeki bu kayıt aynı zamanda, Kadınlar bölümü soyunmalık kısmını oluşturan ahşap malzemenin rutubete karşı direncinin zayıflığından dolayı soyunmalık mekanlarının sık aralıklarla tamir edildiğini de göstermektedir.

Şer'îye sicillerinde, yukarıda ifade edildiği üzere, tamirlerle ilgili bilgi yanında, kullanılan malzemeler hakkında da veri edinmek mümkün olabilmektedir. Buna göre; taş, tuğla, kerpiç, kum, kireç, kıl(sıva içinde), bezir yağı(sıva içinde), horasânî, künk, ağaç, kamış, cam malzemeler ihtiyaç listesinde yer almıştır. Mesela tuğla malzeme “hamâm-ı ricâlden zîker olunan kebîr kubbe koltuk kemerlerinden yukarı ve bi'l-cümle ve altında olan sâlifü z-zîker iki divarları ile müceddeden binâ olunmak üzere yirmi beş bin tuğla”⁴⁶ gibi malzeme de hamamın mekanlarında kullanılmıştır. Taş ve kerpiç malzeme ile ilgili “nisvân hamâmının etrâfında vâki yüz on beş zirâ tâlî olan divârı tecdîdi için bir zirâ taş temel ve üzerine yirmi bin kerpiç binâ olunmak üzere”⁴⁷ tanımlaması; temel kısımlarda taş tercih edilirken, takibeden üst kısımlarda kerpiç malzemenin yer aldığını göstermektedir. İç duvarların yüzeyi çamur ile sıvanıp kireç ile badana edilirken, kubbelerin dış yüzeylerinin de çamur ile izole edildiği görülmektedir. Cam malzemenin “künklerini tecdîde ve kubbelerinin taşrasına çamur sıva ve câm için”⁴⁸ ibaresiyle, kubbede ışık gözü olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte bu ifadeden, şah künklerinin tecdîdinden ışık gözlerini oluşturan künkler kastedilmiş olmalıdır. Sıva malzemeleri sıralanırken “kireç sıvalarına otuz batman kal her bir batmanı birer sülüsden on kuruş”⁴⁹ ibaresi kullanılması, sıvaya ilave edilen katkı malzemelerini göstermesi bakımından önemlidir.

Hamamlardaki tüteklik sisteminin zaman zaman bakımının yapıldığı içindeki is ve kurumların temizlendiği bilinmektedir. Bunun yanında hamamın tüteklik sisteminin başlangıcını teşkil eden külhanının devir taşlarının tamir edildiği şer'îye sicilinde ifade edilmektedir.⁵⁰

Şer'îye sicilinde hamam külhanındaki suyun ısıtılmasında odun kullanıldığını öğrenmekteyiz. Odunun seçiminde daha çok kalori sağlayan meşe türünün tercih edildiği görülmektedir.⁵¹

⁴⁴ KŞS., 26/180-2;KŞS., 30/235.

⁴⁵ O. N. Dülgerler, a.g.t., s.266.

⁴⁶ KŞS., 26/180-2

⁴⁷ KŞS., 26/180-2

⁴⁸ KŞS., 38/59-1.

⁴⁹ KŞS., 26/180-2.

⁵⁰ KŞS., 26/180-2.

⁵¹ KŞS., 23/108-2.

1101/1689 yılı bilirkişi incelemesinde, “mahzenin içini sıva için her bir kilesi kırkar akçe kıymetli yüz elli kile-i Horasânî ve her bir vukyyesi kırkar akçe kıymetli üç yüz elli vukyye bezir yağ ve kemerine ve hamâm-ı mezburun kubbelesine sıva için her bir kilesi kırkar akçe kıymetli sekiz yüz kile kireç”⁵² şeklinde sıva malzemelerin miktarları sıralanmaktadır. Bezir yağı, hem sıva hem de ahşap malzemede kullanıldığı anlaşılmaktadır. Mahzenin içinin horasân harcı ve bezir yağı ile sıvanması ise oldukça manidardır. Zira, horasân harcını oluşturan malzemenin dayanıklılığı ve bezir yağıyla karıştırılması, rutubetli bir mekandaki sıvanın geçirimsizliğini sağlamaya yöneliktir.

Belgelerde, hamamın su yolu hakkında bilgi verilmektedir. Buna göre, II. İbrahim Bey Vakfı'nın çeşmesi ve hamamının aynı kanaldan gelen su ile beslendiği ortaya çıkmaktadır.⁵³ Bundan başka hamamı besleyen havuzlarla ilgili bilgiler edinmek de mümkün olmuştur. Buna göre, “Kebîr Havzana'dan Vefâ Havzanası'na değin beş yüz altmış zirâ' mevzi'a bin altı yüz seksen üç künk olmak üzere”⁵⁴ tarzındaki tanımlaya göre, Kebîr ve Vefâ Havzanası olarak zikredilen iki su tesisi ile karşılaşırız. Kebîr Havzanası olarak bahsedilen su yapısının, Havzan bölgesinde yer alan ve Selçuklu döneminden beri Konya şehrinin su ihtiyacını karşılayan büyük havuz olduğu bilinmektedir.⁵⁵ Kebîr Havzanasından Vefâ Havzanasına olan uzaklığın beş yüz altmış zirâ' olduğuna göre bu uzaklık yaklaşık 772 m. mesafeye denk gelmektedir. Bu durumda Kebîr Havzanası olarak ifade edilen mekan Havzan'daki havuz olduğuna göre, Vefâ Havzanasını da bu civarda aramak gerekmektedir. Yine şer'îye sicilinde ifade edilen “hamâm-ı merkûm musluğundan Vefâ Havzanası ta'bir olunur havzanaya değin üç bin iki yüz otuz zirâ' olup her bir zirâ' üç künk olduğu...iki künk bir rub'a olmak üzere dokuz bin altı yüz doksan künk”⁵⁶ şeklindeki tanımlamaya göre hamamın deposundan Vefâ Havzanası olarak ifade edilen alana kadar uzaklığın üç bin iki yüz otuz zirâ' olduğu açık bir biçimde belgede verilmiştir. Sadece bu kadarla yetinilmemiş ve bir zirâ'nın üç künge eşit olduğu da açıklmıştır. Osmanlı döneminin künklerinin yaklaşık 40 cm. uzunluğunda olduğu düşünülürse, üç küngün 120 cm. uzunluğa sahip olacağı görülür. Bu durumda, hamamın su deposu ile Vefâ Havzanası olarak belirtilen alanın uzaklığı yaklaşık 3876 m.lik mesafeye karşılık gelmektedir. Vefâ Havzanası olarak adlandırılan bu mekan; hamam ile Havzan'daki Kebir Havuz arasında bir yerde olması gerekmektedir. Hamamın su deposundan itibaren Havzan istikametine doğru yöneldiğimiz zaman, bu uzaklığın bugünkü İstasyon binası batısındaki, eski buzhanelerin⁵⁷ yer aldığı alana denk geldiği ortaya çıkmaktadır. Vefâ Havzanasının yerini tayin edebilecek bilgileri ise yine şer'îye sicillerinde buluyoruz. Buzhanenin yakınında Şeyh Vefâ

⁵² KŞS., 35/50-1.

⁵³ KŞS.,13/263-1; KŞS.,24/290-3.

⁵⁴ KŞS., 38/59-1.

⁵⁵ Havzanla ilgili bkz.M.Ferit-M. Mesut, *Selçuk Veziri Sahip Ata Oğullarının Hayat ve Eserleri*, İstanbul 1934, s.78-80; İ. H. Konyalı, a.g.e., s.985.

⁵⁶ KŞS., 38/59-1.

⁵⁷ Buzhanelerle ilgili bkz. İ. H. Konyalı, a.g.e., s.267; Ayrıca buzların nasıl elde edildiği ve dağıldığı hususunda bkz. M. Tuş, a.g.e., s.117-118.

**Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)**

Vakfı'na ait olan iki adet bağ satışıyla ilgili mahkeme kaydı mevcuttur.⁵⁸ Bu kayıtlara göre, Buzhanenin yakınındaki bağlık alanlar Şeyh Vefâ vakfının malı durumundadır. Mevcut haliyle, Şeyh Vefâ Vakfı'nın arazilerinin yer aldığı bu bölgeye ve de dolayısıyla su haznesine Vefâ Havzanası adının verilmesi gayet normal bir durum olmalıdır.

Şer'îye sicilinden hamamın su yolundaki künklerin nasıl temizlendiğine dair bilgi edinme imkanı da bulunmuştur. "*Kebîr Havzanasından Vefâ Havzanasına değîn tob çekirmeğē*"⁵⁹ ifadesi sayesinde künklerin içlerine top salınarak temizlendiğini öğrenmek mümkün olmaktadır. Su yolunu oluşturan künklerin çapına uygun küre biçimli madenî ve bez parçalarından oluşturulan top biçimli nesnelere, künklerin içine salınarak belli mesafede yer alan savaklar sayesinde dışarı alınmış oluyordu.

Suyun hamama nasıl getirildiğinin yanı sıra, hamamın atık suyunun nasıl tahliye edildiği sorusu da cevabını bulmuştur. 1103/1691 tarihli şer'îye sicilinde yer alan "*hamâmdan kal'a dîvarına varınca çirkâb yolu tathîrine*"⁶⁰ tanımlamasına göre, hamamın atık suyunun şehrin kale duvarı dışına giden bir atıksu kanalıyla boşaltıldığı anlaşılmaktadır.

Hamam konusunun dışında, Konya şehrinde tamir ve bakım gibi işlerle ilgili görev yapan bazı memur ve meslek mensuplarının varlığını ve isimlerini öğrenmiş durumdayız. Bu meslek gurupları arasında mi'mâr başılık, bennâlık, neccârlik, çeşmecilik gelmektedir. Örneğin 1081/1670 senesinde mi'mâr başı Hacı Osman, bennâ Hüsrev, neccâr Şa'bân gibi isimlerin görevli oldukları anlaşılmaktadır.⁶¹ 1093/1682 tarihli kayıta Şa'bân bin İbrahim mi'mâr başı unvanıyla yer almıştır.⁶² 1101/1689 tarihli sicilde ise mi'mâr başı olarak yine Şa'bân bin İbrahim ve neccâr Yusuf bin Abdullah gibi isimler birlikte görev yapmışlardır.⁶³ 1103/1691 senesinde, mi'mâr başı Şa'bân bin İbrahim'in hâlâ görev ifa etmeye devam ettiği görülürken, bennâ el-Hâc Mehmed bin Ömer, neccâr Mustafa bin ve çeşmeci Veli bin Osman⁶⁴ gibi isimleri de tespit edebiliyoruz. Bunlara ilaveten mahkeme kararlarına imza koyan ekipte müderrislerin reisi, kadıların kadısı, İplikçi Camii Şeyhi gibi isimleri de bulmak mümkündür.⁶⁵

Sonuç olarak, yukarıda ele alınan belgelerle, Konya Mahkeme Hamamı'nın ne kadar sıklıkla tamir işlemine tâbi tutulduğu görülmektedir. Sosyal içerikli yapıların belli aralıklarla tamir edildiği bilinen bir durumdur. Ancak, ele aldığımız yapının bu kadar sıklıkla tamire ihtiyaç duymasının birden çok sebebi olmalıdır. Mezkur yapının bir su mimarisi oluşu, hem iç hem de dış tesirlere

⁵⁸ KŞS., 10/95-5; KŞS., 10/239-3. Ayrıca, bu hususta geniş bilgi için bkz. İ. Sak, *10 Numaralı Konya Şer'îye Sicili*, Konya 2003, s.134,382.

⁵⁹ KŞS., 38/59-1.

⁶⁰ KŞS., 35/50-1.

⁶¹ KŞS., 14/57-2.

⁶² KŞS., 26/180-2; KŞS., 35/50-1.

⁶³ KŞS., 35/50-1.

⁶⁴ KŞS., 38/59-1.

⁶⁵ Bu hususta geniş bilgi için bkz. KŞS., 26/180-2; KŞS., 35/50-1; KŞS., 38/59-1.

Ahmet ÇAYCI

karşı direnemez hale getirmiş ve böylece tamirlerin sayısını ister istemez artırmıştır. Bu kadar sayıdaki tamir işleminin yazılı belgelere dökülmüş olması, mimarlık ve sanat tarihi açısından sevindirici bir durumdur. Yukarıda ele aldığımız tamir belgeleri ve bundan sonra tespit edilecek belgelerle birlikte, hamam mi‘mârîsi hakkında daha fazla bilgi edinme fırsatı yakalanmış olacaktır.

Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)

مجلسه قدسه و رایج معلوم ابراهیم سیک از قوما از آنجا که دولت عثمانی را با تسول ایلان
با این کتابه میان افغانیست مجلسه قدسه کله، تویر کلام و معنی عیال الملام ایدوب
سندیه اولوزغا و تون مفرره دن عین مرقومده و ایشیک سیک جامه دیکل معروفه خفته
چا هر سنه ایجا راونده اچاره و قفس مرقومده عارف معنی رفته عین و لحاظ اولونه
تسکنه ای ایدیز مرقومده مواضع بقبله و بعضی مواضع کونده اولوب خرابیه
سندیه اولونا معطل اولوب وقفه ضرر ترسب ایتکلن جاننا شرعین اوزره زهر وارلوب
کشف رتختر مرقومده رفی تخن اولوب عیارت و صدوقه اذن و میرکک مطلقه و دیوان
حاج مویخ الکتاب طوبه ایچین با حضرت تلوی جامه مفرره واروب عین مرقومده ایوان
شریب ایلومعا ایوان شعبان ارجه و دیز قنایه ایلوی سطر اولان سیکین ایلا
نقشه طبریز جامه رحا کله طبریز شاه ذروان اولونده اولان کیمیه عینه کان جانب
شریب میندم و سائر حیوان مواضع عدایه در شتق اولوب و ذکر اولون بقیه کات
التند عین و شال جا بیلونده و ایشیک هر سیکک ذرایع مساحه ایوان اوزر سیکک ذرایع
طوبه اولون ایشیک دیواری و مسدول تمبلی اولون صوق صومچینی و سول خاشاک
اولونده یوزا و ن بوش ذرایع طوبه اولون دیواری و شادروان اولون ایشیک کوش
عنا خاری و حینه لوی و دیوار لوتیک جامه صوره ای و اوزرینده اولان سق و داخله
و ایشیک اوزرته عینه کله عیال سائر مکر لوتیک صورت و کلچا شیک دور طائلی خا شیب
و شال جانندن اولان دیواری و سفیندن جان شالی ده اوزر کوشک ایشیک کوش
اولوب بوزرجه ایله جان سیکورین خرابیه سندیه اولون و عین معانی و مشاهله اید کوشکین
سکره کام سوری ایله حضرت تلوی معارف مفرره تخمین معارف ایلا اولون اولون ایشیک
جامه رحا کله کله اولون کیمیه قنایه کله کله عین معارف ایلا اولون ایشیک اولان سالفا
الذکر ایکی دیواری ایله مجرودا بنا اولون اوزره بکری سیک کوشک ایشیک اوزر ایشیک
سوری سیک ایشیک و سیک شیبور لوتیک طاقن هر سیک کله بدیش ایشیک دوز اون سیک
شیبور ایشیک و سیک کوشک کوش مرقومده دوز مرقومده ایشیک و ایشیک سیک بوکله قوم
در در ایشیک دوز سیک سیک ایشیک و استادیه و ایشیک ایشیک ایشیک و ایشیک سیک
و شال جانندن اولان ایکی دیواری تجرید اولون ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
سورس و کلچا کله دور طائلی و خا شیبور و مستقیم ایشیک کوش ایشیک
و شال دیواری تجرید عیال سیک سیک عیال ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
اولونده و ایشیک یوزا و ن بوش ذرایع طوبه اولان دیواری تجرید عیال ایشیک ایشیک ایشیک
طاقن کل و اوزرینده بکری سیک کوش بنا اولون اوزره عیال معارف سیک کوش
و شادروان اولون ایشیک کوش طائلی و حوله اولان سیکه لوتیک تلوی و دیوار
لوتیک جامه صوره و مستقیم ایشیک ایشیک و عیال و ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
قنایه کله کله طبعه مجرودا بنا اولون اوزره عیال لوتیک و ایشیک ایشیک ایشیک
کوش و خارجی جامه ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
کوش صورت لوتیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
اسکله ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
سورس حساب عیال سیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
اولونده و ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
مور ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
اوزره عیال و سیک سق و عینه اذن بکله عیال ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک
مور ایشیک اولون ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک ایشیک

KŞŞ 26/180-2 Belgesi

KŞS 26 / 180-2 Belgesinin Transkripsiyonu

“Mahmiye-i Konya’da vâki’ merhûm İbrahim Beg ibn Karaman Evkâfî’nin berât-ı hümâyûn ile mütevellisi olan bâ’isü’l-kitâb Osman Ağa ibn (boş) meclis-i şer’-i şerife gelüp takrîr-i kelâm ve ta’bîr-i ‘ani’l-merâm idüb mütevellisi olduğum evkâf-ı mezbûreden mahmiye-i merkûmede vâki’ Yeni Hamâm dimekle ma’rûf Çifte Hamâm her sene icâr olunup icâresi vakf-ı merkûmun ‘imâreti mesârifine zam ve ilhâk olunagelmışiken altı aydan beru ba’zı mevâzi’i yıkılup ve ba’zı mevâzi’i köhne olup harâbe müşrif olmağla mu’attal kalup vakfa zarar terettüb itmeğın cânib-i şer’den üzerine varılup keşf ve tahrîr ve mesârifî tahmîn olunup ‘imâret ve meremmete izn virilmek matlûbumdur didikde hâkim-i mevki’ü’l-kitâb tûbâ lehû ve hüsn-i me’âb hazretleri hamâm-ı mezbûra varup mahmiye-i merkûmede berât-ı şerif ile mi’mârbaşı olan Şa’bân bin İbrahim ve zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olan müslimîn ile nazar itdiklerinde hamâm-ı ricâlin taşrasında şâdırvân üzerinde olan kebîr kubbenin cânib-i garbîsi münhedim ve sâ’ir cevânibi mevâzi’-i adideden şakk olup ve zikr olunan kubbenin altında garb ve şimâl câniblerinde vâki’ her birinin zirâ-i mesâha ile on üçer buçuk zirâ’ tûlü olan iki divarı ve musluk ta’bîr olunur sovak su mahzenî ve nisvân hamâmının etrâfında yüz on beş zirâ’ tûlü olan divarı ve şâdırvân etrâfının ferş taşları ve tahtaları ve divarlarının çamur sıvası ve üzerinde olan sakfî ve dâhilinde vâki’ orta kubbenin binâsı ve sâ’ir kubbelerin sıvası külhânının devir taşları ve hâr-puştası ve şimâl cânibinde olan divarı ve sakfından cânib-i şimâlde üç kirişin arası köhne olup bu vechile hamâmeyn-i mezkûreyni harâbe müşrif olduğunu mu’ayene ve müşâhede itdiklerinden sonra hâkim-i mûma-ileyh hazretleri mi’mâr-ı mezbûra tahmînî mesârif ile emr eyledikde ol dahî hamâm-ı ricâlden zikr olunan kebîr kubbe koltuk kemerlerinden yukaru ve bi’l-cümle ve altında olan sâlifü’z-zikr iki divarları ile müceddeden binâ olunmak üzere yirmi beş bin tuğla birer akçeden yirmibeşbin akçe ve bin beş yüz yük taş her bir yükü yedişer akçeden onbinbeşyüz akçe ve bin kile kireç kırkar akçeden kırkbin akçe ve iki bin yük kum dörder akçeden sekizbin akçe ve üstâdiye ve ırgâdiye ikiyüz kuruş ve musluğun sakfî ve garb ve şimâl câniblerinde olan iki divarı tecdid olunmak üzere cümle mesârifî elli kuruş ve külhânın devir taşları ve hâr-puştası ve sakfının üç kiriş arası ve şimâl divarı tecdidi için mecmû’ mesârif onbeş kuruş ve nisvân hamâmının etrâfında vâki’ yüz on beş zirâ’ tûlü olan divarı tecdidi için bir zirâ’ taş temel ve üzerine yirmi bin kerpiç binâ olunmak üzere mecmû’ mesârifî seksen kuruş ve şâdırvân etrâfının ferş taşları ve cevânibinde olan tahtalarının ta’miri ve divarlarının çamur sıvası ve sakfının ağaç ve kemiş ve bi’l-cümle mühimmâtı ve dâhilinde olan orta kubbe koltuk kemerlerine gelince müceddeden binâ olunmak üzere mecmû’ levâzımı ve bi’l-cümle kubbelerinin dâhili kireç ve hârici çamur ile sıva olunmak mühimmât-ı üstâdiye ve ırgâdiyesiyle yüz kuruş ve kireç sıvalarına otuz batman kil her bir batmanı birer sülüsden on kuruş ve mecmû’una iskele mühimmâtı otuz kuruş ki diyârımızda râyiç olduğu üzere ikiyüzyirmidört akçe bir kuruş hesâbiyla cem’an sekizyüzelliyedi kuruş ve üç rub’ ile ancak islâh ve ‘imâret olunur deyû tahmîn-i sahîh ile tahmîn idüp sâ’ir ehl-i vukûf bigaraz müslimîn dahî mi’mâr-ı mezbûr ile tahmîn-i şurûhda icmâ’ ve ittifâk itmeğın vakf-ı mezbûr malından mevâzi’-i merkûmeyi vech-i muharrer üzere ‘imâret ve meremmete müteveli-i mezbûra izn birle mâ vaka’a bi’t-taleb ketb olundu fi’l-yevmi’r-râbi’ min şehri Rebî’ü’l-evvel li-sene selâse ve tis’ine ve elf.

KŞS 35 / 50-1 Belgesinin Transkripsiyonu

Mahmiye-i Konya'da vâkıf Karamanoğlu İbrahim Beg Vakfı olan Çifte Hamâm'ın etrâfında olan ahâlîsi meclis-i şer'î şerîfe gelüp hamâm-ı mezbûr binâ olunduğu gündün bin doksan dokuz senesine gelince işleyüp hâsılından vâkıf-ı merkûmun 'imâreti mesârifine sarf olunmağla külliyyet üzere vakf müntefi' olup ve civârında olan iki bin neferden ziyâde 'ibâdullah hamâm ihtiyâçlarını def-i 'umûm üzere nef'i var iken sene-i merkûmede hamâm-ı merkûmun ısıcak su mahzeni yıkılıp ve sâ'ir mevâzi'î dahî köhne olup harâbe müşrif olmağla ahâlîsi olan 'ibâdullahın sıbyân ve nisvân ve hasta ve zu'afâ ve ... ve sâ'irleri eyyâm-ı şitâda berk ve bârân ve eyyâm-ı sayf ve harîkde şiddet-i germâ ve sâ'ir a'zâr-ı kesire sebebiyle mesâfe-i ba'dede olan hamâmlara gitmekden kemâl-i mertebe 'acz ve ızdırâb üzere olduğundan mâ'adâ vakfa dahî küllî zarar terettübü mukadder olup ol seneden berü mütevellisi olanlar mahsûl-i vakfdan ekall-i kalîlîni erbâb-ı vezâ'ife ... tarîkiyle virüp ve ekserini kendiler ekl ve bel' idüp ve vakfin ihyâsına ve hamâmın ta'mîr ve termîmine sa'yleri olmayup ve hâlâ mütevellisi olan dahî gelmemekle cânib-i şer'den harâbî keşf ve tahmîn ve taraf-ı saltanat-ı 'aliyyeye 'ilâm olunmak murâd ideriz dimeleriyle savb-ı şer'den fahrü'l-müderresin Mevlânâ Halîl Efendi ibn Mustafa irsâl olunup ol dahî mahmiye-i mezbûrede mi'mârbaşı olan Şabân bin İbrahim ve neccâr Yusuf bin Abdullah ve neccâr Mustafa bin (boş) ve zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olup ebniye ve sukûf ahvâline ehl-i vukûf olan sâ'ir müslimîn ile hamâm-ı merkûma varup harâb olan mevâzi'ine nazar olundukda mahzenin ocak divarına her bir yükü yedişer akçe kıymetlü üç bin merkeb yükü taş ve mahzenin kemerine ve ocağına her biri birer akçe kıymetlü on bin aded tuğla ve mahzenin içini siva içün her bir kilesi kırkar akçe kıymetlü yüz elli kile-i Horasânî ve her bir vukıyyesi kırkar akçe kıymetlü üç yüz elli vukıyye bezîr yağî ve kemerine ve hamâm-ı mezbûrun kubbelerine siva içün her bir kilesi kırkar akçe kıymetlü sekiz yüz kile kireç ve iskele mesârifî ve külhân damının ve sovak su mahzeninin sakfî ta'mîrine elli kuruş ve su yolu künklerinin ta'mîrine yüz kuruş ve 'avretler hamâmı câmekânının köhne divarı hedm ve tecdid ve sakfî hedm ve tecdid olunmağla ve hamâmdan kal'a divarına varınca çirkâb yolu tathîrine ve 'avretler hamâmının orta kubbesi tecdidine ve sâ'ir ba'zî mevâzi'î mermâtına yüz kuruş ve kapu tahtası ve ekserî ve sâ'ir levâzım yirmi kuruş ve her bir yükü dörder akçe kıymetlü beş yüz merkeb yükü kum ve yevmî her bir nefer ırgadın ücreti kırkar akçe olmak üzere bin nefer ırgad ve yine her birinin yevmiye ücreti seksener akçe olmak üzere bin nefer üstâd ki her ikiyüzkırk akçe bir esedî kuruşa mahsûb olmak üzere min haysî'l-mecmû' sekizyüzotuz esedî kuruş ile ancak itmâm-ı ta'mîr ve ikmâl-i termîm olunur diyü tahmîn-i sahîh ile tahmîn ve icmâ' ve ittîfâk eylediklerini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr idüb ba'dehu ma'an irsâl olunan Mehmed bin Mehmed ve Abdülbâki bin Abdullah nâm kimesneler ile meclis-i şer'e gelüp 'alâ vukû'a ihbâr ve takrîr itmeğîn mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu fı'l-yevmî'l-ısrîn min şehri-i Recebi'l-ferd li-sene ihdâ ve mi'e ve elf.

Zehrü'l-meşâyih Ali Efendi, Fahrü'l-meşâyih diğeri Ali Efendi, eş-Şeyh bi-Câmi'i İplikçi, 'Umdetü'l-kudât el-Hâc Mustafa Efendi bin Receb Efendi, Zübdetü'l-müderresin Ali Efendi bin Mahmud, İbâdullah Efendi Kâtib-i Vakf, Veli Çelebi Bazarbaşı ve gayruhum.

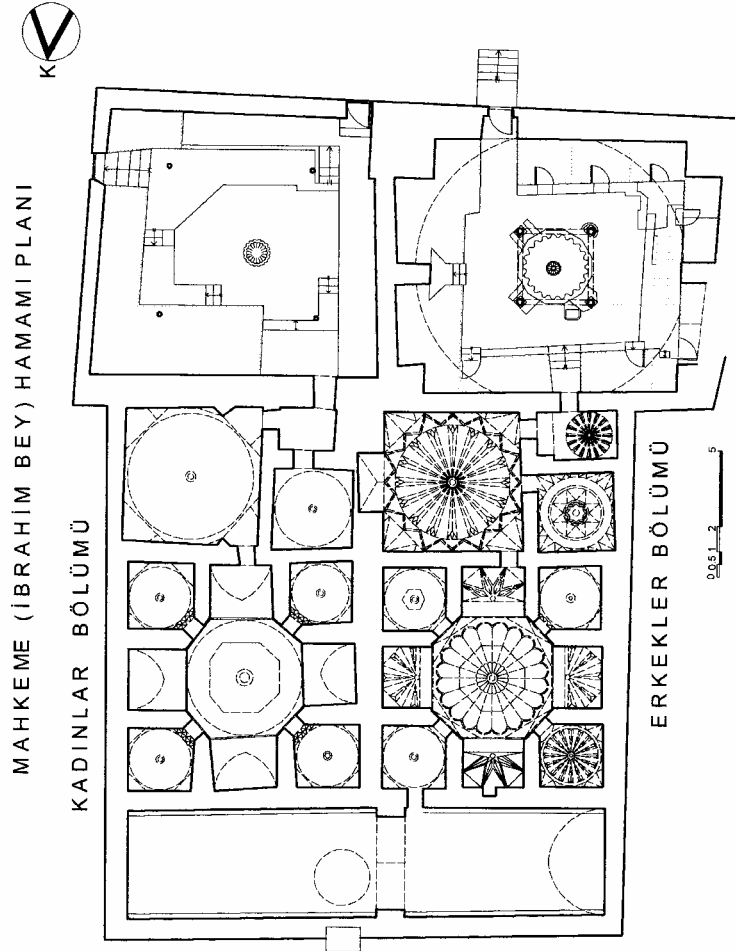
KŞS 38 / 59-1 Belgesinin Transkripsiyonu

Mahmiye-i Konya'da Pürçüklü Mahallesi sâkinlerinden iken bundan akdem fevt olan el-Hâc Üveys Beg ibn el-Hâc Mahmud'un sulbî oğulları ve vârisleri olan ashâb-ı hâze'l-kitâb Ahmed Çelebi ve Ali Çelebi ve Bekir Çelebi meclis-i şer'î şerîfe gelüp her biri takrîr-i kelâm ve ta'bîr-i 'ani'l-merâm idüp mahmiye-i mezbûrede vâki' merhûm İbrahim Beg ibn Karaman Vakfı olup Yeni Hamâm dimekle ma'rûf Çifte Hamâm'ın ısıcak su mahzeni ve soğuk su musluğu ve bi'l-cümle su yolunun künkleri ve divarları ve ekser mevâzî'î yıkılup harâb olup ta'mîrine vakfının müsâ'adesi olmamağla mu'attal kalmış iken mütevellisi tarafından babamız el-Hâc Üveys Beg'e tefvîz ve icâr olunup kendi malı ile tecdîd ve 'imâret ve meremmete izn ve mûmzâ ve mahtûm temessük ve mûcibince hüccet-i şer'îye ve fermân-ı şerîf virilmekle mazmûn-ı temessük ve hüccet-i şer'îye nâtik olduğu üzere babamız dahî şürû' ve ba'zı mevâzî'ini tecdîd ve ta'mîr idüp ve ba'zısı harâb ve nâ-tamâm iken babamız mezbûr fevt olmağla cânib-i şer'den üzerine varılup târih-i kitâb gününe değîn babamız ta'mîr eylediği ve henüz vaz'-ı yed olunmayup harâb ve muhtâc-ı ta'mîr olan mevâzî'a nazar ve mesârifî takvîm ve tahmîn olunmak matlûbumuzdur didiklerinde savb-ı şer'den Mevlânâ Ömer Efendi ibn Musa irsâl olunup ol dahî üstâd-ı bennâ ve neccâr ve çeşmecilerden Şabân bin İbrahim ve el-Hâc Mehmed bin Ömer ve Veli bin Osman ve sâ'ir zeyl-i kitâbda isimleri mestûr olan ehl-i vukûf ve bi-garaz müslimîn ile hamâm-ı mezbûra varub su yolunun tecdîd olunan mahallini zirâ'-ı binâ ile mesâha itdirüp hamâm-ı merkûm musluğundan Vefâ Havzanası ta'bîr olunur havzanaya değîn üç bin iki yüz otuz zirâ' olup her bir zirâ' üç künk olduğu müte'ayyin olundukdan sonra her bir künkün ırgâdiye ve üstâdiye ve taş ve kireç ve sâ'ir bi'l-cümle mesârifî iki künk bir rub'a olmak üzere dokuz bin altı yüz doksan künke binikiyüzonbir esedî kuruş ve bir rub' olup ve külhânın taraf-ı şimâlinde olan divarının temeli yeryüzüne değîn yeryüzünden dahî kara kapağa(?) çıkınca iki zirâ' müceddeden yapılup mukaddemâ harâbını yıkdırmak ba'zısını tathîr ve müceddeden binâ için taşdan mâ'adâ kireç ve elli günde ırgâdiye ve ustâdiye ve ferş ve mu'temed ücreti cem'an ikiyüzaltmış kuruşa ve ricâl ve nisvân hamâmlarının altını ve çirkâb yolunu tathîre yüz kuruş ve Kebîr Havzana'dan Vefâ Havzanası'na değîn tob çektiymeğge otuz kuruş ki min haysî'l-mecmû' binaltıyüzbir kuruş masrûfu olup ve henüz ta'mîrine şürû' olunmayan mevâzî'den dahî külhânın mârû'z-zikr şimâl divarının kara kapaktan(?) yukarısı tûlen yirmi sekiz zirâ' ve arzen iki ve kadden yedi zirâ' kargir divar ve iki baş divarları ve üzerinde üç kemer ve ocağı ve bi'l-cümle külhânın sakfı tecdîd olunmak üzere nakzından mâ'adâ bi'l-cümle mühimmât-ı lâzîme altıyüz kuruş ve soğuk su musluğu kargir binâ ile tecdîd olunmak üzere mesârifî ikiyüzelli kuruş ve ricâl hamâmının orta soğukluğunda iki kapu arasında olan divarın ta'mîrine ve iki hamâmın içerisine beyâz sıva ve şâh künklerini tecdîde ve kubbelerinin taşrasına çamur sıva ve câm için bi'l-cümle mesârif-i mühimme ve levâzım-ı zarûriyeye üçyüz kuruş ve hamâm-ı nisvânın şâdirvân etrâfının ferşlerine ve sekilerini tecdîde ve tesviye için kible divarını dokuz ayak taşradan müceddeden binâya ve bi'l-cümle sakfını tecdîde yüzelli kuruş ve Kebîr Havzana'dan Vefâ Havzanası'na değîn beş yüz altmış

Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)

zirâ' mevzi'â bin altı yüz seksen üç künk olmak üzere ikiyüzon kuruş ve bir sülüs ki min haysi'l-mecmû' binbeşyüzon kuruş ile ancak 'imâret ve meremmet ve tecdid olunur diyü tahmîn-i sahîh ile tahmîn ve icmâ' ve ittifâk eylediklerini mevlânâ-yı mezbûr mahallinde ketb ve tahrîr idüp mârû'z-zikr iki hamâmın cem'an üçbinyüzonbir kuruş mesârifi olup mezbûr el-Hac Üveys Beg yediyle masrafu binaltıyüzbir kuruş ve bade'l-yevm ta'mîre muhtâc olan mevâzi'in mesârifi binbeşyüzon kuruş olduğunu meclis-i şer'a gelüp ma'â ba's olunan Halil Beşe ile 'alâ vukû'a ihbâr ve takrîr itmeğin mâ-vaka'a bi't-taleb ketb olundu fi'l-yevmi'l-hâdî ve'l-ısrîn min Şevvâli'l-mükerrrem li-sene selâse ve mi'e ve elf.

Seyyid Mehmed Çelebi bin Seyyid Sâlih, Debbâğ el-Hâc Receb bin Mustafa, Mustafa Çelebi bin el-Hâc Hüseyin, Ahmed Çelebi bin Mustafa, Debbâğ el-Hâc Mevlûd bin Abdurrahman, İbrahim Efendi bin İsmail Halife, Ahmed Çelebi bin Mahmud, Veli Çelebi Bazarbaşı, Seyyid Mehmed Çelebi bin Seyyid Mehmed ve gayruhum.

Plan 1. Mahkeme Hamamı Planı (O.N. Dülgerler'den)

Ahmet ÇAYCI

Resim 1. Mahkeme Hamamı'nın Erkekler Bölümü Girişi, Güneyden Görünüm

Resim 2. Mahkeme Hamamı Kadınlar Bölümü Girişi

Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)

Resim 3. Mahkeme Hamamı Erkekler Bölümü, Güney batıdan görünüm

Resim 4. Mahkeme Hamamı Su Deposu ve Külhanı, Kuzeyden Görünüm

Ahmet ÇAYCI

Resim 5. Mahkeme Hamamı Kadınlar Bölümü, Doğu Cephesi

Resim 6. Mahkeme Hamamı Erkekler Bölümü Soyunmalık Giriş Kapısı

Arşiv Kayıtlarına Göre Konya Mahkeme Hamamı
(Hamam-ı Cedid, Yeni Hamam)

Resim 7. Mahkeme Hamamı Erkekler Bölümü Soyunmalık Şadırvanı

Resim 8. Mahkeme Hamamı Erkekler Bölümü Soyunmalık Camekanları